

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága a dr. Demeter Lajos ügyvéd által képviselt felperesnek alperes ellen szerződés teljesítése iránt a Miskolci Városi Bíróságnál 5.P.21 495/2006. szám alatt megindított és másodfokon a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Bíróság 2.Pf.20 268/2007/4. számú ítéletével befejezett perében az említett számú másodfokú határozat ellen a felperes által benyújtott felülvizsgálati kérelem folytán - tárgyaláson kívül - meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Legfelsőbb Bíróság a jogerős ítéletet hatályában fenntartja.

I n d o k o l á s :

A felperes testvére és az R. Rt. belső ellenőre tudomására jutott, hogy jelentősebb összegű követelés megvásárlására van lehetőség. A követelés megvásárlásához az Rt.-nek 40 000 000 forintba lett volna szüksége. Mivel az Rt. ilyen összeggel nem rendelkezett, dr. N. J. és a peres felek abban állapodtak meg, hogy a szükséges összeget az Rt. rendelkezésére bocsátják. A követelés megvásárlására 2001. január 3-án került sor. A követelés megvásárlásához szükséges 40 000 000 forinthez dr. N. J. 20 000 000 forinttal, a felperes 9 500 000 forinttal, az alperes pedig 10 000 000 forinttal járult hozzá. A felperes a befizetett összeg tekintetében az Rt.-vel kölcsönszerződést kötött, amelynek értelmében a kölcsönösszeg lejárata 2001. március 31. napja. Mivel a követelés behajtása bizonytalanra vált, a felperes visszakérte az általa befizetett összeget, amelynek az Rt. 2001. június 1. napján eleget tett. A követelésből befolyt tiszta eredményből dr. N. J. számítása szerint a felperest 10 252 882 forint illette volna meg. A felperes és dr. N. J. közötti kapcsolat időközben megromlott, elszámolási vitájuk volt. Erről dr. N. J. tájékoztatta az alperest, aki azonban a közöttük lévő vita részleteiről és annak tartalmáról bővebb információval nem rendelkezett. Dr. N. J. arra kérte az alperest,

hogy a felperessel kötött megállapodásának megfelelően 3 417 628 forintba kötött kölcsönszerződést írja alá. Közölte, hogy az alperest ennek alapján fizetési kötelezettség nem fogja terhelni. Az alperes a felperes lánya által írt kölcsönszerződést 2005. június 17. napján aláírta. A kölcsönszerződés alapján az alperes 2 000 000 forintot átadott a felperes lánya részére, amelynek az volt az előzménye, hogy dr. **N. J.** felhívta az alperest és arra kérte, hogy saját pénzéből ezt az összeget adja át a felperesnek, mert személyi jövedelemadó fizetési kötelezettsége esedékessé vált.

A felperes keresetként is fenntartott fizetési meghagyás kibocsátása iránti kérelmében az alperest 1 417 628 forint megfizetésére kérte kötelezni. Az alperes ellentmondásában előadta, hogy semmilyen kölcsönt nem vett át a felperestől, a kölcsönszerződés aláírásakor tévedésben volt és tévedett, amikor a 2 000 000 forintot a felperes részére megfizette. Utóbb viszontkeresetet terjesztett elő tévedésre alapítottnak. Kérte a szerződés érvénytelenségének megállapítását és a felperesnek 2 000 000 forint és kamatai megfizetésére való kötelezését.

Az elsőfokú bíróság ítéletével a felperes keresetét elutasította és kötelezte a felperest, hogy tizenöt nap alatt fizessen meg az alperesnek 2 000 000 forintot és ennek különböző időponttól, különböző mértékű kamatát. Megállapította, hogy a követelésből a tiszta eredmény alapján dr. **N. J.** a felperes részére 10 252 882 forintot ígért megfizetni. Ez csak úgy valósulhatott volna meg, ha a felek kölcsönszerződést készítenek, amelyben kölcsönadóként a felperes, kölcsönvevőként pedig dr. **N. J.**, illetve az alperes szerepel. A valóságban azonban a kölcsönszerződésben megjelölt összeget sem az alperes, sem dr. **N. J.** nem kérte kölcsön a felperestől, nem volt szerződési akaratuk arra, hogy az említett összegek tekintetében kölcsönszerződést kössenek. Az a pénz, amit a felperes az Rt. rendelkezésére bocsátott visszafizetésre került és amennyiben a felperesnek valós követelése áll fenn, úgy azt nem az alperessel, hanem az Rt.-vel szemben érvényesítheti. Az alperes viszontkeresetével kapcsolatban megállapította, hogy abban a tudatban írta alá a szerződést, hogy dr. **N. J.** és a felperes között elszámolási vita van. A szerződés aláírását az motiválta, hogy dr. **N. J.** közlése szerint az alperest fizetési kötelezettség e vonatkozásban nem fogja terhelni. Az alperest nem vezette kölcsönkérés szándéka, ezért a 2005. június 17. napján kelt szerződést abban a téves feltevésben írta alá, hogy ezzel dr. **N. J.**-nek a felperessel szemben fennálló elszámolási jogvitájának rendezéséhez hozzájárul. Az alperesnek az volt a feltevése, hogy a szerződés alapján pénzfizetési kötelezettség felperes irányában nem fogja terhelni. Az sem kétséges, hogy a felperes tisztában volt azzal, hogy a szerződésben foglalt pénzüsszeg milyen jogcímen,

milyen elszámolási vitából eredően járt volna részére, ezért az alperes tévedését felismerhette.

Az elsőfokú ítélet ellen, annak megváltoztatása, kereseti kérelmének helytadó és a viszontkeresetet elutasító határozat meghozatala érdekében, a felperes fellebbezett. A felperes fellebbezése folytán másodfokon eljáró bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta. Indokolása szerint az elsőfokú bíróság a rendelkezésre álló bizonyítékokat okszerűen a maguk összességében értékelte ezért helytálló a megállapított tényállás és az abból levont jogkövetkeztetés. Hangsúlyozta, hogy helytálló az a megállapítás, hogy a peres felek között kölcsönszerződés nem jött létre. Kifejtette, hogy abban az esetben, ha az lenne megállapítható, hogy a peres felek között a kölcsönszerződés létrejött, úgy az két ok miatt is semmis szerződés lenne. A felperes személyes nyilatkozatában azt állította, hogy a társaság a befolyt haszon egy részét köteles neki megfizetni. Előadásából kitűnően nem a társaság törvényes képviselőivel tárgyalt és nem is a társaság részvényeseivel, hanem a testvérével, aki akkor a társaságnál ellenőri alkalmazásban állt és nem volt jogosult a társaság képviseletére, arra sem, hogy nevében joghatályos nyilatkozatot tegyen. Ha pedig a peres felek között kölcsönszerződés létrejött volna, úgy az azt a célt szolgálta, hogy a felperes gazdasági kockázat nélkül vagyoni előnyhöz jusson oly módon, hogy az őt megillető - a gazdasági társaságból rájutó - részesedést az alperes közreműködésével megkapja. Ez a megállapodás pedig nyilvánvalóan a jóerkölcsbe ütköző, ez okból semmis. A kölcsönszerződés létrejötté esetén az is megállapítható lenne, hogy mint színlelt szerződés semmis. A felperes és az alperes ugyanis nem kívántak kölcsönszerződést kötni, a felperesnek a szerződés megkötésével az volt a célja, hogy a gazdasági társaságból állított haszonhoz oly módon hozzájusson, hogy azt a részvényesek részvényeik arányában megfizessék részére. A perben nem nyert bizonyítást, hogy a felperesnek volt-e jogszerű követelése a társasággal szemben. Az alperes nem kívánt kölcsönszerződést kötni, kölcsönszerződést dr. **N. J.** kérésére azért írta alá, hogy a felperes és dr. **N. J.** közötti vagyoni jogi kérdések rendezésére kerüljenek; mintegy biztosítésként kötelezettségvállalás nélkül írta alá ezt a színlelt szerződést. Mivel kölcsönszerződés nem jött létre a felek között, az alperes tartozatlanul fizette meg a 2 000 000 forintot a felperesnek és a jogalap nélküli gazdagodás szerint köteles az alperesnek ezen összeg visszafizetésére. Hivatkozott a Ptk. 290. §-ának (1) bekezdésére, amellyel kapcsolatban kifejtette, hogy a 2 000 000 forint átadása kapcsán az állapítható meg, hogy az alperes szándéka arra irányult, hogy az okiratba foglalt kötelezettségét teljesítse.

A jogerős ítélet ellen - elsődlegesen annak megváltoztatása és kereseti kérelmének megfelelő határozat meghozatala, másodlagosan új eljárás elrendelése érdekében - a felperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet. Ebben kifejtette, hogy a másodfokú bíróság a fellebbezési kérelem megsértésével saját feltételezett jogi álláspontját fejtette ki, amely nagy mértékben eltér az elsőfokú bíróság ítéletétől. A rendelkező rész nincs összhangban az indokolással, mert úgy hagyta helyben az elsőfokú bíróság ítéletét, hogy annak rendelkező része szerint a peres felek között létrejött szerződés érvénytelen. A helybenhagyó rendelkezés ellenére a jogerős ítélet nem tér ki a szerződés tévedés jogcímén történő megtámadhatóságára. Téves az a megállapítása, hogy a felek között nem jött létre szerződés, mert ezzel túlterjeszkedett a kereseti kérelmen és az ellenkérelmen. Az ítélet önellentmondásos is, mert tényként állapította meg, hogy az elsőfokú bíróság helyes jogkövetkeztetésre jutott, ugyanakkor a jogerős ítélet teljesen eltérő jogi álláspontot foglal el. Jogszabálysértően hivatkozott a Pp. 254. § (3) bekezdésében foglaltakra, ugyanis erre akkor van lehetőség, ha az elsőfokú ítéletet indokai alapján hagyja helyben, adott esetben erről nem volt szó. A létre nem jött szerződés megállapodásakor is terheli a bíróságot a figyelmeztetési és tájékoztatási kötelezettség, amelynek nem tett eleget, mulasztásával pedig megsértette a Pp. vonatkozó szabályait. Álláspontja szerint jogszabálysértő és iratellenes is a jogerős ítélet megállapítása, mert a fellebbezés nemcsak a tényállásra vonatkozik, hanem számos, az ügy szempontjából lényeges jogi és más kérdést is felvetett. Ezeket a bíróság figyelmen kívül hagyta, illetve az indokolás teljes mértékben mellőzi a történetekkel kapcsolatos magyarázatot. Hivatkozott arra, hogy az ítélet megsértette a Pp. 206. §-ában foglaltakat, mert nem zárta ki az ellentmondásos vallomások és számos okirat értékelését mellőzte, amelynek nem adta indokát. A perben a jóerkölcsbe ütközés, mint semmisségi ok nem merülhet fel, annak értelmezése a jelen üggyel kapcsolatban kizárt, mivel magánszemélyek közötti szerződésről van szó és az okiratok alapján megállapítható, hogy a felperes részéről történt kockázatvállalás. Álláspontja szerint jogszabálysértő az ítélet azért is, mert nem indokolta azt az álláspontját, hogy a felek között nem jött létre szerződés, amelyet az elsőfokú ítélet megállapított. Sérelmezte azt a megállapítást, hogy nem nyert bizonyítást, a felperesnek volt-e jogszerű követelése a társasággal szemben vagy nem. Állította, hogy a bizonyítási teher az alperesre hárul, mert az rt. képviselőre jogosult vezető tisztségviselője rendelkezett erre nézve okirattal. Egyébként a becsatolt okiratok alátámasztják a jogszerű követelést. Kifogásolta az önellentmondó és valótlan tényállást, amely szerint dr. **N. J.** kérésére írta alá a vagyoni jogi kérdések rendezése miatt biztosítékul a szerződést. Önellentmondó azért, mert a másodfokú bíróság végleges álláspontja az, hogy a szerződés nem jött létre. Valótlan ezért, mert a színlelés mindkét félre vonatkozik. Ellentétes azon

ténymegállapítással is, hogy a felek szándéka nem irányult az okiratba foglalt kötelezettségek teljesítésére. Téves a Ptk. 290. § (1) bekezdésének felhívása, mert a jelen ügyben nem merült fel, hogy a kötelezettnek a jogosulttal szemben több tartozása állna fenn. Súlyos jogszabálysértésnek ítélte, hogy a jogerős ítélet indokolásában arra az álláspontra jut, hogy semminemű szerződés nem jött létre, ugyanakkor ezt nem indokolta. Önellentmondó és az elsőfokú ítéletben foglaltaktól eltérő és indokolás nélküli a jogerős ítélet azon megállapítása, amely szerint az alperes tartozatlanul fizette meg a 2 000 000 forintot, így azzal a felperes jogalap nélkül gazdagodott.

Az alperes ellenkérelme a jogerős ítélet hatályában való fenntartására irányult.

A felülvizsgálati kérelem nem alapos.

A Ptk. 523. §-ának (1) bekezdése értelmében kölcsönszerződés alapján a pénzintézet vagy más hitelező köteles meghatározott pénzösszeget az adós rendelkezésére bocsátani, az adós pedig köteles a kölcsön összegét a szerződés szerint visszafizetni. A Ptk. 205. §-ának (1) bekezdése szerint a kölcsönszerződés azzal jön létre, hogy a felek az akaratukat kölcsönösen és egybehangzóan kifejezésre juttatják. Mindkét fél kötelezettsége tehát a kölcsönszerződés létrejöttével keletkezik; a kölcsönadónak az, hogy a kölcsönt a szerződés alapján folyósítsa, az adósnak pedig, hogy a kölcsönösszeget egy későbbi időpontban visszafizesse.

A jelen perben azonban a felek akarata nem irányult kölcsönszerződésre, így a 2005. június 17-ei okirat nem volt alkalmas a Ptk. 523. § (1) bekezdés szerinti jogi hatás kiváltására. A felperes keresetében kölcsön megfizetését követelte, az alperes védekezése viszont az volt, hogy kölcsönt nem kért és nem kapott a felperestől, közöttük kölcsönszerződés nem jött létre. Emiatt kérte a kölcsönszerződés érvénytelenségének a megállapítását tévedésre alapítottan. A bíróság a Pp. 3. §-ának (2) bekezdése szerint - törvény eltérő rendelkezése hiányában - a felek által előterjesztett kérelmekhez és jognyilatkozatokhoz kötve van, ez a rendelkezés azonban nem zárja ki, hogy a tényállás megállapítása körében olyan körülményeket is figyelembe vegyen, amelyekre a felek nem hivatkoztak. A perben nem volt vitás, hogy az alperes nem kapott kölcsön pénzt a felperestől, kizárólag a felperes testvérének kérésére írta alá a kötelezettségvállalást tartalmazó okiratot és fizetett 2 000 000 forintot. Ez a teljesítés tartozatlan fizetés volt, mert az alperesnek nem állt fenn fizetési kötelezettsége a felperes irányában. A szerződési akarat hiányát a bíróság hivatalból veszi figyelembe és dönt a Ptk. 237. §-ban meghatározott jogkövetkezmények alkalmazásáról. Helytállóan jártak el a bíróságok tehát akkor, amikor az alperes külön erre irányuló

kérelme nélkül megállapították: a kölcsönszerződés nem jött létre. A felperes kizárólag az R. Rt.-vel állt korábban jogviszonyban, így amennyiben pénzkövetelése áll fenn, úgy azt az Rt.-vel szemben érvényesíthette volna. Helyes a jogerős ítéletnek az a megállapítása is, hogy amennyiben a peres felek között megállapítható lenne, hogy a kölcsönszerződés létrejött, úgy az a Ptk. 200. § (2) bekezdésének második mondata és a 207. § (6) bekezdése értelmében semmis. A peradatok alapján az nem vitás, hogy a felperes 2001. január 3-án adott 9 500 000 forintot - kölcsönszerződés alapján - az Rt.-nek követelés behajtása érdekében. Ezt az összeget pár hónap múlva visszakövetelte, ugyanakkor a követelést évekkel később sikerült behajtani. Ha tehát a felperes az Rt.-hez befolyt haszon részéből kívánt volna az alperes közreműködésével részesedni, az erre irányuló megállapodás nyilvánvalóan a jóerkölcsbe ütköző lett volna. A kölcsönszerződés létrejötte esetére a szerződés színlelt volta miatti semmisségének megállapítása indokai alapján helytálló. Nem tévedtek az ügyben eljáró bíróságok abban, hogy a létre nem jött szerződés alapján történt teljesítés visszajár, ezért helyesen rendelkeztek a Ptk. 361. §-ának (1) bekezdése alapján a 2 000 000 forint visszatérítéséről. Alaptalanul sérelmezi a felperes az indokolási kötelezettség elmulasztását, úgyszintén a bizonyítékok téves mérlegelését, mert a bíróság a rendelkezésre álló bizonyítási eljárás adatainak egybevetésével helyesen állapította meg a tényállást és abból helytálló jogkövetkeztetésre jutott akkor, amikor a felperes keresetét elutasította és a felperest kötelezte a tartozatlanul fizetett összeg visszatérítésére.

A másodfokú bíróság helytállóan hozott elsőfokú ítéletet helybenhagyó döntést, annak ugyanis nincs jelentősége, hogy külön megállapította a szerződés érvénytelenségét. Helyesen állapította meg azt is, hogy az elsőfokú bíróság ítéletének indokolása helytálló, azzal egyetértett. Az indokolást csupán kiegészítette azzal a további jogi okfejtéssel, amely a kölcsönszerződés megállapítása esetén következne be.

Mindezekre tekintettel a Legfelsőbb Bíróság a jogerős ítéletet a Pp. 275. §-ának (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

Az alperes részéről a felülvizsgálati eljárásban felszámítható költség nem merült fel, ezért a felülvizsgálati eljárási költség viseléséről rendelkezni nem kellett.

Budapest, 2008. január 29.

. Wellmann György sk. a tanács elnöke, dr. Róth Pálné sk. előadó
bíró, dr. Kollár Márta sk. bíró.

Kovácsné

A kiadmány hiteléül:

bíróági írnok